

УДК 882.6 (092) Станкевіч

М.У. Мікуліч

ПАЭЗІЯ СТАНІСЛАВА СТАНКЕВІЧА

У артыкуле аналізуецца раней невядомыя даследчыкам і шырокай грамадскасці ідэйна-мастацкія пошукі заходнебеларускага паэта С. Станкевіча. Аўтар раскрывае характэрныя асаблівасці тэматычнага зместу і вобразнага свету, вядучыя стылістычныя рысы яго творчасці. Адзначаецца сувязь С. Станкевіча з актуальнымі грамадска-сацыяльнымі праблемамі і супярэчнасцямі Заходняй Беларусі, яго схільнасць да лірыка-апавадальнага тыпу мыслення, рэалістычна-аб'ектывізаванага адлюстравання з'яў і працэсаў.

Прыкметнае месца ў паэзіі Заходняй Беларусі належыць вядомаму кнігару і культурна-асветнаму дзеячу Станіславу Станкевічу. Ён нарадзіўся 18 мая 1886 года ў вёсцы Арляняты на Ашмяншчыне ў малазямельнай сялянскай сям'і. З ранніх гадоў займаўся цяжкай фізічнай працай на бацькоўскай гаспадарцы, авалодваў асновамі “вясковай адукацыі”.

Да літаратуры і – шырэй – грамадска-патрыятычнай і культурніцкай дзейнасці, сёння мы ведаем, С. Станкевіч прылучыўся ў пецяўбургскі перыяд свайго жыцця і працы (1903–1919). Іменна ў Пецяўбургу, куды ён патрапіў у пошуках лепшай долі, як напіша пазней у аўтабіяграфіі, праслужыўшы дагэтуль сем гадоў спярша “пастухом, а пасля парабкам” [1, арк. 28] на вёсцы, будучы паэт зблізіўся і пасябраваў з кіраўніком Беларускага навукова-літаратурнага гуртка студэнтаў прафесарам Б. Эпімах-Шыпілам, непасрэдна пазнаёміўся з маладым Я. Купалам, які вучыўся на агульнаадукацыйных курсах Чарняева і працаваў у выдавецкай суполцы “Загляне сонца і ў наша аконца”, цесна кантактаваў у справе арганізацыі і правядзення шматлікіх імпрэз, вечарын і тэатральных пастановак з многімі прадстаўнікамі тамтэйшай беларускай грамадскасці, галоўным чынам, зразумела, моладзі. Жывучы з 1920 года ў Вільні, С. Станкевіч спачатку працаваў у кнігарні Беларускага выдавецкага таварыства, пасля адкрыў уласную, якая разгарнула свае філіі ў некаторых іншых гарадах і паступова ператварылася ў адзін з віднейшых беларускіх культурна-асветных асяродкаў горада і краю. “Хто із жыхараў б. Заходняй Беларусі ў перадваенным часе ня ведаў ягонаў кнігарні, якая знаходзілася ў Вільні?.. – ставіў рытарычнае пытанне, прыгадваючы 20–30-я гады, Я. Шутовіч. – Хто да яго не заходзіў, каб па прыездзе ў Вільню адразу даведацца пра беларускія падручнікі, навуковыя кнігі, пра кнігі з беларускай літаратуры, мастацтва, купіць ці дарма дастаць беларускую газэту, даведацца пра беларускае жыццё ў Вільні і ў краі...” [2, арк. 34]. І далей разважаў: “Кнігарня Станкевіча была адным із асяродкаў прапаганды беларускай культуры, у некаторай ступені была неафіцыйным даведачным бюро. Кнігар Станкевіч добра ведаў кніжную справу, быў ён самадзейным энцыклапедыстам і бібліофілам у галіне беларусазнаўства. Беларускія вучоныя, журналісты, пісьменнікі, працаўнікі навукі, культуры, асветы карысталі з цэнных паслуг Станкевіча ў набыцці патрэбнай ім літаратуры” [2, арк. 35].

Праца кнігарні, каталогі яе асноўных таварных найменняў, кніжных і часопісных выданняў сістэматычна прапагандаваліся ў віленскіх перыёдыках. Напрыклад, прапановы спажыўцу прадукцыі па зніжаных цэнах. “Беларуская Кнігарня Ст. Станкевіча (Вільня, Вострабрамская Нр. 2), – пісала газета “Беларуская крыніца” ад 11 лютага 1927 года, – ладзіць танную прадажу кніжак, у працягу часу ад 15 лютага да 1 сакавіка. Кожны сьвядомы Беларус павінен скарыстаць з гэтай прадажы і безадкладна выпісаць сабе патрэбныя кніжкі, каб ня ўпусьціць гэтага часу, а таксама дарадзіць іншым менш сьвядомым. Спісак кніжак з цэнамі друкуецца ніжэй...” [3].

С. Станкевіч падключыўся да дзейнасці Беларускай хрысціянскай дэмакратыі, дапамагаў наладжваць працу гурткоў ТБШ і мастацкай самадзейнасці (сам спяваў у хоры Беларускага інстытута гаспадаркі і культуры), бібліятэк-чытальняў, школ, займаўся, як цяпер бы казалі, перспектыўнымі выдавецкімі праектамі. Цягам доўгага часу ён сумесна з З. Верас укладаў і друкаваў адрывныя беларускія календары, менавіта яго намаганнямі была перавыдадзена паэма “Тарас на Парнасе”, выйшлі ў свет зборнікі “Флірт для ўсіх” і “Беларускі спеўнік”.

Асаблівае значэнне меў акт выдання “Беларускага спеўніка”. Ён садзейнічаў росту нацыянальнай самасвядомасці народа, духоўна-патрыятычнаму выхаванню моладзі. “Можа і ня думаў у 1925 годзе гр. Ст. Станкевіч (кнігар), – адзначаў у газеце “Беларуская крыніца” Ф. Грышкевіч, – што выданнем “Беларускага спеўніка” выканае такую ўдзячную працу. Неацэнная вартасць выданага Ст. Станкевічам зборнічка песьняў месьціцца ў тым, што ўсе песьні ў зборнічку сянныя ўжо на Беларусі знародніліся”. І далей: “Спеўнічак выданы Станкевічам можа часова службыці Беларусу нацыянальным маліцьвенікам, у якім на ўрачыстыя дні можамо знайсці наш гымн перамогі “Жыў на сьвеце Лявон...” (24 бач.), беларускую алегію “Беларуская зямліца” (бач. 20) і романс беларускае нацыянальнае надзеі “Гэй ты, Нёман...” (бач. 17)” [4].

“Зборнічкі популярных песьняў выдаваныя для народных гушчаў, – працягваў, падагульняючы, Ф. Грышкевіч, – маюць у сабе тую найвышэйшую вартасць, што яны зараз робяцца народнымі кантычкамі. Народ кантычкі родных песьняў моцна кахае і яны з часам робяцца неадзеленаю часткаю ягонага жыцця. У народаў-жа падняволеных кантычкі родных песьняў спаўняюць найвышэйшае заданьне ў абароне народнае душы перад наступам ворага” [4].

Увесь гэты час, пачынаючы яшчэ з пецярбургскага перыяду, С. Станкевіч пісаў вершы, якія друкаваліся ў газетах “Крыніца”, “Сялянская ніва”, часопісах “Досвітка”, “Заранка”, беларускіх календарых і інш. У 1926 годзе пабачыў свет зборнік яго гумарыстычных вершаў “Смех – не грэх”. Ён сведчыў пра наяўнасць у паэта выразнага лірыка-апавядальнага характару мастацкага светаадчування, значнага літаратурна-творчага патэнцыялу – жыццесцвярдзальнага па свайму зместу і прыродзе, пра ўгрунтаванасць гэтага патэнцыялу ў асновы народнай самасвядомасці і маралі, настроі і перажыванні шырокіх грамадскіх слаёў насельніцтва.

Зборнік склалі пяць адносна самастойных тэматычных раздзелаў – “Меставы гумар”, “Вясковы гумар”, “Палітычны гумар”, “Розныя жарты” і “Апавяданне”. Яны з розных бакоў выяўлялі зместавыя асаблівасці ўнутранага свету, псіхалогіі простага чалавека, прадстаўніка сацыяльных нізоў грамадства, яго адносіны да вядомых палітычных, эканамічных, культурных падзей, раскрывалі народнае бачанне і разуменне грамадска-сацыяльных змен, каштоўнасцей чалавечага жыцця. У кожным з іх можна знайсці досыць удалыя мастацкія адкрыцці, у многім трапныя назіранні і абагульненні аўтара.

У святле гумарыстычнай усмешкі паэта – займальныя бытавыя здарэнні (“Маляваная лаўка”, “Параіла!”), цікавыя і павучальныя выпадкі, звязаныя з купляй пэўнага тавару, жывёлы (“Як Моўша купляў цялё?”, “Сцяміў!”), некаторыя праблемы сямейных узаемадачынненняў, асаблівасці народных звычаяў і абрадаў (“Далася ў знакі?”, “Сваты”), чалавечыя памылкі і недахопы, звыклыя для беларусаў цемната і прастадушнасць (“П’яніца”, “Раствумачыў!”). Як правіла, ён імкнуўся ўзняцца над канкрэтным матэрыялам рэчаіснасці, эпізодамі і фактамі жыцця свайго сучасніка, надаць ім абагульненае значэнне, завастрыць увагу чытача на істотна важных акалічнасцях сацыяльных абставін, адметных рысах характару героя, яго культуры і выхавання.

У якасці аднаго з відаў камічнага, адметных спосабаў раскрыцця жыццёвых працэсаў, унутранага свету чалавека цягам доўгіх стагоддзяў у літаратуры развівалася і

ўдасканальвалася сатыра. Прадметам іранічнага асмяяння і сатырычнага выкрыцця С. Станкевіча з’явіліся многія факты і дэталі сацыяльна-эканамічнага ўціску і несправядлівасці, нацыянальна-культурных абмежаванняў і рэгламентацый, палітычных забарон і пераследу ў Заходняй Беларусі, шматлікія абяцанні, якія давалі ды не выконвалі прадстаўнікі польскіх уладных структур, у прыватнасці кіруючай партыі нацыянальнай дэмакратыі. Напрыклад, у вершы “Нехта – нейкі” ён удала абыграў звычайны бытавы эпізод з гарадскіх варункаў, акцэнтаваў увагу на важнай і характарыстычнай палітычнай асаблівасці грамадскага жыцця – арыштах і зняволенні на Лукішках рэдактараў вядомых газет і часопісаў, якія публікавалі вострыя, прысвечаныя асэнсаванню набалелых праблем і супярэчнасцей заходнебеларускай рэчаіснасці матэрыялы і дакументы.

Нехта нейкі – хто там знае –
Падышоў аднойч да Грышкі,
Й шапку зняўшы ўраз пытае:
– “Як мне трапіць на Лукішкі?” [5, с. 33].

Грышка, як чалавек шчыры і сумленны, не замарудзіў адазвацца, “разказаці стаў старацца, / Каб той болей ня пытаўся”:

– “Кабы – кажа – вам ня зьбіцца
І знайсці “Лукішкі” гэты, –
Трэ’ рэдактарам зрабіцца
Беларускае газеты!”
На канчатак так гавора:
– “Нат тагды не аглянесься,
Як бяз клопату і сора
На “Лукішках” апынесься!” [5, с. 33].

Верш, як бачым, сюжэтна-апавядальны, роздумны па сваім характары, поўны тонкай іроніі і глыбокага народнага досціпу.

Шмат у чым тыповым для С. Станкевіча і паказальным у кантэксте нашых разважанняў з’яўляецца верш “Жабракі не спакойны”, які таксама мае выразны сатырычна-гумарыстычны характар. Імкнучыся падкрэсліць складаны сацыяльна-эканамічны ўмовы жыцця ў краі, невыносна цяжкія падаткі, якімі было абкладзена насельніцтва, аўтар карыстаўся прыёмам перабольшання, завастрэння сітуацыі, давядзення яе да абсурду:

Ці то праўда ёсьць, ці не,
Ня буду я спорыць,
Аднак чуць прышлося мне
Як людзі гавораць:

Што пан Грабскі ўсё-такі
Завядзе парадкі,
Каб, нарэшце, й жабракі
Плацілі падаткі [5, с. 43].

Тэрмінова сабраўшыся на сход і абмеркаваўшы няпростую сітуацыю, абураныя жабракі пастанавілі не прызнаваць “ні зашто / Гэныя парадкі” ўлады.

“Лепш не станем жабраваць
Будзем неяк жыці,
А падаткі – трэ сказаць –
Ня будзем плаціці!” [5, с. 44].

Не жартоўна-камічным, а крытычна-сатырычным, выкрывальніцкім па сваім змесце і характары з’яўляецца дастаткова вялікі па аб’ёме верш С. Станкевіча “Не

спадабаліся!”. У ім паэт засяродзіўся на канкрэтным факце сацыяльнай і нацыянальнай няроўнасці, калі “Ізба Скарбовая” абвінаваціла загадчыка беларускай кнігарні ў тым, што ён “разгуляўся і развесіць пастараўся” ў сваёй краме “пару новенькіх партрэтаў, Беларускіх-жа поэтаў, – / Знамянітых людзей” [5, с. 36]. Выяўляецца, “што развесіў ня тых”, бо “ў іншых магазынах / Ёсьць партрэты там на сценах” і да іх “дзела Ізбе няма!” Дадзеная праблема асэнсоўвалася аўтарам у шырокім грамадска-сацыяльным кантэксце, як з’ява тыповая і заканамерная для заходнебеларускай рэчаіснасці:

Ўсё пра роўнасць нам казалі,
А мы з радасцяй чакалі,
Што настане той час.

Аж нарэшце стала ясна,
Што мы цешылісь наспрасна... [5, с. 35].

Загадчык-кнігар так і не дабіўся справядлівасці: “Па ўсей Ізбе цягаўся, / Нідзе з праўдай не спаткаўся...” [5, с. 37].

Як можна пераканацца, намагаючыся ў поўным аб’ёме данесці да чытача зместавую сутнасць пэўнай ідэі, у сваіх вершах С. Станкевіч заўсёды ішоў за думкаю, асаблівае значэнне прыдаваў ідэйна-сэнсавай складальнай. Адсюль – характэрныя выдаткі ў іх форме, паэтыцы, кампазіцыі. Канечне, многае дыктавалася тут індывідуальнымі рысамі асобы паэта – стрыманасцю, разважлівасцю, душэўна-псіхалагічнай угрунтаванасцю і інш., асаблівасцямі і прыродай яго мастацкага дару, якія непасрэдна вызначалі змест і якасць твораў, тым не менш, думаецца, шмат у чым і вышэйназваная акалічнасць абумовіла іх досыць прыглушанае сатырычнае гучанне. Менавіта гэтыя аспекты акцэнтаваў у сваёй рэцэнзіі на зборнік “Смех – не грэх” Ф. Грышкевіч, адзначаючы, што ён узнік у рэчышчы нацыянальнай духоўнасці і з’явіўся працягам беларускай літаратурнай традыцыі “сьмеху скрозь сьлёзы”. “Зборнік мае некалькі характэрных дужа добрых рысаў, – пісаў ён, – якія даюць падставу думаць, што ў будучыне ў асобе Стан. Станкевіча, калі ён не пашкадуе працы, нашая літэратура будзе мець здольнага сатырыка. Аўтар мае народную філэзофію (прыклад – 17 бач. “Ня сумуй!”...), вастрату і прастату слова (прыклад увесь зборнік), але няма вастраты матываў. Крышку маемо гэта ў вершыку “Закрэтны лес”, але дужа, дужа слаба. Пажадана, каб аўтар дужа добра запомніў сабе, што фундамантам гумару – сатыры ёсьць: вастрата і прастата слова, вастрата матываў, філэзофія тае грамады, у якой аўтар пражывае і, найгалаўнейшае, строгацьць будовы. Сатыра належыць па сваёй будове да найдалікатнейшых і найстражэйшых літэратурных твораў” [6]. І яшчэ: “Прыроджаны фундамент у аўтара ёсьць: смачны і востры слоўнік і разуменьне акружаючых грамад. Добра перадумаць трэба справу вастраты матываў і строгацьць будовы; калі-ж гэтага няма, то сатыра мае вартасць толькі тыднёвую, або месячную, але ня больш... Пільнаю і строгаю працаю, востраю крытыкаю самога сябе, аўтар дойдзе да багатых выпладаў, бо фундамент ёсьць прыроджаны” [6].

Досыць шырокая для свайго часу пастаноўка няпростых сацыяльных і нацыянальных пытанняў уласціва другому зборніку С. Станкевіча “З майго ваконца” (1928), які засведчыў відавочны ідэйна-мастацкі рост паэта. Ён поўніўся традыцыйнымі для беларускай літаратуры тэмамі, матывамі і вобразамі, шырока распаўсюджанымі як у творчасці Я. Купалы і Я. Коласа пачатку стагоддзя, гэтак і многіх заходнебеларускіх аўтараў 20-х гадоў. У ім паэт маляваў карціны людскай нядолі, бязрадаснага існавання мужыка-беларуса, яго шматлікіх сацыяльна-бытавых няўладзіц і прыніжэння, “здымкаў і прымусаў”, крытыкаваў існуючыя грамадскія парадкі, якія скоўвалі духоўную энергію народа, не давалі надзеі сацыяльным нізам на паляпшэнне умоў іх жыцця, пашырэнне правоў і свабод. Ён хацеў “бачыць сонейка над хатай, / Што будзе грэць мой родны

кут” (“Надзея”), ставіў на мэце абудзіць народную грамаду ад сну і памрочлівай маркоты, натхніць яе на актыўныя дзеянні па здабыцці сваёй волі, долі і шчасця, клікаў да аб’яднання, кансалідацыі сіл (“Трэба сілу нам і згоду / Ўсяму сьвету паказаць...”):

Гэй! за волю ўсе змагацца,
Страсянеце вечны сон!
Годзі ў цемры так снавацца
І цярпець адно – прыгон!

Трэба брацца ўсім за дзела,
Рукі склаўшы не сядзець,
Бо, сапраўды-ж, надаела
Век нядолю ўсё цярпець! [7, с. 11].

У вершах С. Станкевіча са зборніка “З майго ваконца” і тых, што не ўвайшлі ў яго, сустракаем традыцыйныя для нашай літаратуры звароты аўтара да долі, якой “усё не відаць” (“Можа ты дзе у няволі / І ня вырвацца табе...”), каб яна адазвалася, прынесла лепшы, памысны лёс (“Эй! Ты доля...”), да чарговага Новага года, ад якога чакаюць добрых змен і зрухаў у жыцці, з якім “няхай-жа загляне час лепшы...”: “Ці жудкія здзекі нясе Твой прыход, / Ці воляй нарэшце пацешыш Народ!” (“З Новым годам”). Ён апеяляваў да волі, што недзе “так марудзіць” і невядома, “да нас калі прыблудзіць...” (“Родная вёска”), адмабілізавана і гарача сцвярджаў: “Годзі ўжо цярпець нам ціха / І пакорна сьпіну гнуць!.. Мы ня хочам, нам даволі / Гнуцца, плакаць, бядаваць!” (“Годзі”), заклікаў актывізавацца, здабыць волю сваімі рукамі, працаваць, каб “растацца з бядою” і “долю... здабыць”: “Да працы усе грамадою / Мы пойдзем, браточкі, хутчэй, / Бо трэба растацца з бядою...” (“Да працы”). Як і ў творах многіх яго папярэднікаў і сучаснікаў, да прыкладу М. Васілька і М. Машары, покліч “Да працы” гучаў у паэта ў адным зместаваасацыятыўным полі з поклічам прыступіць “адважна да дзела”, каб “Беларусь будаваць”, парупіцца “ўсім, / Хто долі жадае Народу”, “за Маць-Беларусь, за свабоду...” [7, с. 9].

У вершы-звароце “Не пакінем...” С. Станкевіч заклікаў шматлікіх беларускіх патрыётаў, сваіх аднадумцаў і паплечнікаў па грамадска-культурнай дзейнасці, і надалей не пакідаць “зямелькі і Краю, / Дзе калісь нашы продкі жылі, / Тых палёў, сенажацяў і гаю, / Дзе крываваы свой пот пралілі...” [7, с. 7]. Руплівую і ахвярную працу на абсягах роднай нівы, ворыва і засеў яе жыццядайным зернем, каб яна “каласамі буйнымі шумела / І збор добры давала для нас”, ён непасрэдна звязваў з каваннем народнай долі і развіццём беларускай культуры:

Каб забыці пра гора й нядолю,
На апеку ня станем чакаць!
Будзем самі каваць сабе долю
І культуру сваю пашыраць!

Каб загінуў змрок цемры пануры,
Ужо па ўсей Беларусі у нас;
Сьветач роднае нашай культуры
Каб нам вечна сьвяціў і ня гас! [7, с. 7].

Сацыяльнае і нацыянальнае, матэрыяльнае і духоўнае, хлеб і асвета, культура ўспрымаліся паэтам як адзінае цэлае, у святле вялікай грамадзянска-патрыятычнай праблемы, вырашэнне якой мела для беларускага народа лёсаноснае значэнне.

С. Станкевіч не сумняваўся ў праўдзівасці і правільнасці сваіх духоўна-маральных крытэрыяў і арыенціраў і ідэйных пазіцый, у цэлым абранага шляху; праз увесь яго зборнік праходзіць матыў веры ў будучыню роднага краю, незалежнае развіццё Беларусі і яе народа. У вершы “Аб прошлым” ён закранаў асаблівасці

гістарычнага лёсу беларусаў, выяўляў некаторыя быццёва-філасофскія аспекты нацыянальнага мінулага. А ў вершы “Да Беларусі” выказваў цвёрдую ўпэўненасць у тым, што “згінуць здзекі і прымусы”, “нам засьвеце міла сонца, / Закрасуе наша ніва”, паэтызаваў красу і сілу жыватворнай роднай мовы як духоўна-маральнага грунту жыццядзейнасці і самасцвярджэння народа, яго паступальнага руху наперад, як дамінанты нацыянальнай свядомасці і культуры:

Беларусь, жыла й жыць будзеш! –
То дарма, што вораг страша,
Бо дасюль, дзе не заблудзіш,
Жыве ўсюды мова наша!

А пакуль жыве ў нас мова,
Не загіне край наш родны... [7, с. 6].

Дужа паказальнымі і характарыстычнымі ў плане разумення асаблівасцей творчасці С. Станкевіча з’яўляюцца яго вершы, прысвечаныя тэме паэта і паэзіі, якія не ўвайшлі ў зборнік “З майго ваконца”. У адным з іх – “Жаданне” (1928) – аўтар кажа, што не думае, не мае на мэце “стацца... паэтам”, а проста імкнецца “пры часіне / Сплесці верш сваёй Краіне”. Думкі “аб долі нашай шэрай” не даюць яму спакою: “Ў галаве мне ўсыцяж снуюцца / І на вонкі сільна рвуцца...”. З імі ён хоча “З Краем родным падзяліцца. / Дачакаць канца ўсім мукам / І пусціць асобным друкам...” [8, с. 78].

З вершам “Жаданне” шмат у чым пераклікаецца верш “Мой лёс”, у якім паэт зрабіў спробу асэнсаваць суадносіны і ўзаемадачыненні свайго творчага дару і няпростага жыццёвага лёсу. Ён усведамляў, што “з сабою дар прынёс”, які, хоць і “ня меў зусім асновы”, але “часам турбаваў”, даваў яму магчымасць, “як краскі, думкі ў словы / Ў вянок сплятаць” [8, с. 82]. Аднак лёс “ня быў сумленны”.

Хоць думкі часта мігацелі,
Перашкаджалі працаваць,
На волю рвалісь, грухацелі,
Ды час ня мог ім волі даць [8, с. 83].

У вершы “Замест прадмовы” С. Станкевіч палемізаваў з апанентамі, якія папракалі яго за тое, што піша “ўстарэлым стылям, / Якім пісалі прад вайной...” [8, с. 68]. Абгрунтоўваючы змест і характар сваёй паэзіі, ён адзначаў, што творыць “для вясковай масы”, а для яе трэба “літэратуру / Прастую, лёгкую даваць...” [8, с. 69].

Таптаць неварта ўсё-ж паэтаў,
Хоць недарослых, ці малых,
Бо без сьцябля ня будзе цвету,
Ані разумных без дурных.

А вёска наша – ўся надзея,
Патрэбна з ёю зьвязь трымаць,
Перш трэба даць, што разумея,
Пасьля вась будзем выдумляць [8, с. 70].

Адметны лад светаўспрымання С. Станкевіча, характэрныя душэўна-псіхалагічныя асаблівасці яго героя (напрыклад, уражлівасць і пачуццёвасць, пяшчотнасць і далікатнасць) выявіліся ў пейзажнай, а таксама інтымнай лірыцы – вершах “Да дзяўчыны”, “Ой галубка мая...”, “У летні вечар”, “Восень”, “Мароз” і інш. Паэт умее захапіцца характэрна наваколля, яго высокім эстэтычным зместам і вабнасцю, раскрыць замілаваную ўсчуленасць прыроднай з’явай, яе чароўнай гармоніяй і суладнасцю, перадаць інтымнае пачуццё ва ўсёй яго значнасці, разнастайнасці зрухаў і адценняў:

Як зорка, што ў небе гуляе
 І міла з-за хмарак мігне,
 Як пэрла, як кветка жывая,
 Так міла заўсёды Ты мне! [7, с. 29].

Трэба сказаць, многія вершы С. Станкевіча грашылі рытарычнасцю і дэкларацыйнасцю, пераказам наяўных і магчымых падзей і фактаў рэчаіснасці, дыдактычнымі парадамі і заклікамі агульнагуманістычнага характару, канстатацыйнай эмацыянальна-пачуццёвага стану лірычнага героя, але былі сагрэты светлымі думкамі і шчырымі перажываннямі, высакароднымі памкненнямі аўтара, заключалі ў сабе ёмісты пазітыўны змест, неслі значны зарад жыццесцвярдзальнай энергетыкі. У гэтым плане нельга не пагадзіцца з даследчыкам Я. Трацяком, які, разглядаючы творы паэта, падкрэслівае наступнае: “Як бачым, новых тэм у беларускую паэзію Станіслаў Станкевіч як паэт, магчыма, і не прынёс са “свайго ваконца”. Але трэба адзначыць, што шчырая перакананасць і вера ў Беларусь, разуменне неабходнасці ісці ў народ і клікаць яго да беларускасці адчуваюцца ў кожным радку. А гэта не менш важна і не менш патрэбна” [9].

Паэзія С. Станкевіча была звернута да адлюстравання жыцця сацыяльных нізоў заходнебеларускага грамадства, культурна-асветнага, патрыятычнага руху ў краі. Яна сцвярджала народныя традыцыі і ўяўленні, вызначалася непасрэднасцю думак і перажыванняў лірычнага героя, абуджальнымі, гумарыстычна-сатырычнымі матывамі і вобразамі.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Адзел рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі. – Фонд 1. – Воп. 1. – Адз. зах. 84.
2. Шутовіч, Я. Памёр слаўны беларускі кнігар / Я. Шутовіч // Адзел рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі. – Фонд 1. – Воп. 1. – Адз. зах. 84.
3. Беларуская кнігарня Ст. Станкевіча // Беларуская крыніца. – 1927. – №7.
4. Грышкевіч, Ф. Літаратурныя запіскі / Ф. Грышкевіч // Беларуская крыніца. – 1928. – № 44.
5. Станкевіч, С. Сьмех – ня грэх : гумарыстычныя вершы / С. Станкевіч. – Вільня, 1926.
6. Грышкевіч, Ф. Літаратурныя запіскі / Ф. Грышкевіч // Беларуская крыніца. – 1928. – № 29.
7. Станкевіч, С. З майго ваконца / С. Станкевіч. – Вільня, 1928.
8. Цыт. па: Русак, М. Лявонава доля : Успаміны пра майго бацьку Станіслава Станкевіча / М. Русак – Вільня, 2002.
9. Трацяк, Я. “Аб якім тут Станкевічу гутарка?..” / Я. Трацяк // ЛіМ. – 1997. – 29 жніўня.

Mikulich M.V. Stanislau Stankevich's Poetry

The article deals with the analysis of the artistic search of West-Belarusian poet S. Stankevich, unknown before to the broad society. The author reveals the peculiarities of the theme and imagery, the main stylistic features of his creative work. The connection between S. Stankevich and urgent social and political problems and antagonisms of Western Belarus, poet's inclination to lyrical and narrative type of thinking, realistic and objective reflection of phenomena and processes.